

Denis Burger, De eendenhoeder van Bodjo, april 1945 door Rudolf Bonnet.

2(SLOT) KAMPBELEVENISSEN

Het was begin 1943 toen Denis Burger door de Japanners bij zijn moeder uit het vrouwen- en kinderkamp Kampili werd weggehaald. Met zijn 16 lentjes werd hij gezien als een volwassen man en had daarmee geen plaats meer in het vrouwenkamp. Hij zal de verdere loop van de oorlog in burger-mannenkampen moeten doorbrengen. Eerst in Paré-paré, totdat ze daar worden uitgebombardeerd. Dan Bodjo, de varkensstallen aan de kali Bodjoh, en tot en met de bevrijding in het "onherbergzaamste oord dat er op Gods aardbodem bestaat", hongerkamp Bolong, dat in de lokale taal 'het gat' betekent. Zijn vader, Eduard Burger, was voor de oorlog de Resident van Zuid-Celebes en werd daar in 1942 door de Japanners geïnterneerd in een militair gevangenkamp. Eind 1943 kwam Eduard Burger samen met een groep bestuursambtenaren ook in Paré-paré terecht, waardoor vader en zoon herenigd werden.

EIEREN SMOKKELEN VOOR MIJN VADER

Paré-paré was een echt werkkamp waar zeshonderd gevangenen werden ingezet voor het verrichten van landarbeid en het laden en lossen van schepen. Net als in andere kampen moesten de gevangenen zich voor een belangrijk deel voeden met de gewassen die in de kamptuin werden verbouwd en de schaarse middelen die van de pasar kwamen. Het beste voedsel hielden de Japanners voor zichzelf. Daarna kregen de heiho's, de Indische hulsoldaten in Japanse dienst, en de djumbo's, de lijfwacht van de Japanse commandant, te eten. Als er dan nog iets over was, mochten de zeshonderd Belanda's dat wel hebben. Veel was het niet en met de tijd werd het rantsoen minder en soms was er helemaal niks.

DENIS:

"In ons kamp waren veel gevallen van dysenterie en zelfs enkele gevallen van tyfus die in ons "ziekenhuis" werden behandeld. Het "ziekenhuis" was een bamboehut die ongeveer honderd meter van de barakken af lag aan het pad dat van ons kamp richting de rivier ging en naar de heuvels in het noorden liep. Op een dag werd mij verteld dat mijn vader naar het "ziekenhuis" was gebracht met ernstige tyfus en dat hij behoefte had aan rauwe eieren om te overleven. Hij kreeg namelijk al dagen geen vast voedsel meer door zijn keel.

Als je geld had kon je in het kamp wel eens gesmokkelde spullen krijgen, waaronder eieren. Maar ik had daar niet genoeg voor. Om voor mijn vader de broodnodige eieren te bemachtigen zat er niks anders op dan zelf te smokkelen. Toen ik daarbij de hulp van mijn vrienden vroeg werd ik uitgelachen, ik stond namelijk niet bepaald bekend als een avontuurlijke kerel. Ik besloot van de dubbele bocht in de rivier gebruik te maken om uit het zicht van de Jap te blijven. Er werd verteld dat op die plek aan de overkant geregeld een Indonesische smokkelaar kwam. Om bij de rivier te komen moesten wij eerst een stuk van tweehonderd meter afleggen over het pad waar de Japanse wacht patrouilles liep, maar gelukkig kwamen wij niemand tegen. Aangekomen bij de rivier deed ik mijn broek uit voordat ik het water in ging. Ik wilde namelijk op de weg terug naar het kamp niet gesnapt worden vanwege een natte broek. Dus ging ik poedelnaakt de rivier in en zwom naar de overkant waar een landtong met flinke bosschages mijn bestemming was. En warempel, daar lag een Indonesiër verstopt in het struikgewas, en verkocht mij eieren. Ik had genoeg geld voor zeven stuks, die ik voorzichtig in een lap bond om te vervoeren. Maar toen ik op het punt stond om terug te zwemmen hoorde ik een fluitje en geritsel. Mijn vrienden die op de uitkijk stonden zag ik

Eduard Johan Burger, 5 augustus 1945 door Willem Hofker.

Kamp Bolong, het hospital van dr. de Moor, juni 1945.

wegrennen. Dat kon maar één ding betekenen, Japanners in aantocht. Ik moest razend snel handelen. Ik kroop naar het uiterste punt van de landtong en zwom onderwater met de zak eieren naar de overkant van de rivier. Aan de oever, waar wat grote rotsen lagen, verstopte ik me. Ik gluurde vanachter een rots om te kunnen zien hoe een groepje Japanners juist ging rusten op de plek waar ik te water was gegaan. Gelukkig was één van mijn vrienden zo slim geweest mijn broek in zijn vlucht mee te nemen. Om vanuit mijn ongelukkige positie weg te komen moest ik de rivieroever op kruipen door de struiken. Boven aangekomen sloeg de angst mij om het hart keel. Ik stond op het pad dat over de heuvels liep, van de Japanse wachtpost in het westen naar de Indonesische kampong in het oosten. Ik dacht: als een inlander mij zou zien op hun pad, een poedelnaakte blanke jongen, zouden zij mij direct aanvallen met hun machetes. Het alternatief was de Japanse patrouilles, die mij ter plekke zouden doodschieten, vergeet niet, ik was immers naakt. Ik besloot westwaarts te gaan in de richting van ons kamp en dat van de Japanse wachtpost! Na een paar minuten lopen hoorde ik Japanse stemmen uit de richting

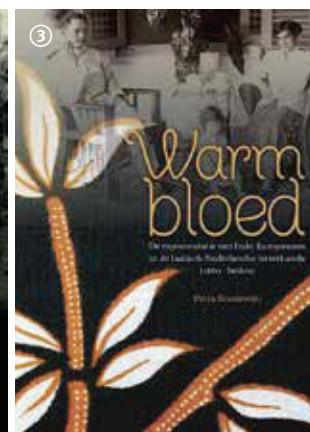

Pater Flaar uit China Paré-paré 2604 (1944). (collectie Teylers Museum)

komen die ik op moest! Als door een wonder stond daar, op zo'n vijf meter van mij vandaan, een enorme boom naast het pad. Een zeldzaam toeval omdat er in de wijde omgeving geen andere grote bomen waren. Ik aarzelde geen moment en sprong naast het pad de steile diepte in waar ik achter de boom een ondiepe kuil trof. Ik wierp mijzelf daarin en trok wat losse bladeren over me heen. De Japanse patrouille passeerde mijn schuilplaats zonder mij op te merken. Ik was gered, en sloeg mijn ogen ten hemel, en dankte de Heer. Nadat alles stil was geworden, kwam ik uit mijn schuilplaats en kroop door de struiken, in een schuine hoek, de heuvel af richting het kamp. Toen ik onderaan de heuvel was bereikte ik het openliggende gebied waar nu juist de barakken stonden waarin de rooms-katholieke pastoors en broeders waren ondergebracht. Zij waren met zo'n 160 mannen, voornamelijk van de kleine Soenda-eilanden gehaald en bij ons in het kamp gestopt. Aangezien ik compleet naakt was en bovendien besmeurd met modder en bladeren durfde ik mij hier niet te vertonen. Ik bleef in de bescherming van de struiken aan de bosrand in de hoop dat een geschikte kerel in de buurt kwam die ik kon roepen. Na een paar uur en een aantal mislukte pogingen om de aandacht zo onopvallend mogelijk te trekken, lukte het mij een behulpzaam persoon te wenken. Hij hielp mij aan een broek waardoor ik, nog enigszins fatsoenlijk, de eieren naar het ziekenhuis kon brengen. Uiteindelijk heeft mijn vader, uitgehongerd en afgemat net als iedereen in het kamp, toch het

geluk gehad het einde van de oorlog te kunnen meemaken". Na de bevrijding werden Denis en zijn vader met zijn familie herenigd in Makassar en kwamen zij via een flinke omweg in Nederland terecht. Daar zal Denis tot 1956 blijven wonen alvorens Nederland voorgoed achter zich te laten om in Australië een nieuw bestaan op te bouwen. Hij trouwt en krijgt drie kinderen, en hoopt in december van 2016 zijn 90ste verjaardag te vieren. Zijn vader was slechts 56 jaar toen hij in 1948, aan de gevolgen van een beroerte in combinatie met een hartaanval, het leven liet. De ernstige ondervoeding en mishandelingen tijdens de oorlog zouden volgens zijn artsen hierbij een rol hebben gespeeld. Sinds Denis met pensioen is zit hij vaak in de woonkamer waar hij net langs de boekenkast vanuit zijn luie stoel het gezicht van zijn vader kan zien. Het portret dat de kunstschilder Willem Hofker op 5 augustus 1945 van zijn vader tekende hangt al jaren bij hem aan de muur. "En waar ik in de kamer ook zit", zegt Denis, "kijkt en waakt mijn vader over mij, dus hou ik moed!"

'Eieren smokkelen voor mijn vader' is een geschiedenis uit het leven van Denis Burger en het verhaal achter de tekening met het portret van zijn vader dat getekend is door zijn medegevangene, de kunstschilders, Willem Hofker (1902-1981). Vertaald en bewerkt, met toestemming van Denis Burger voor Pelitanieuws, door Seline Hofker oktober 2016.

Omdat de laatste tijd leuk en interessant leesvoer zich in bijzonder rap tempo aandient, hebben we besloten telkens een aantal boeken tegelijkertijd te bespreken.

① 'Coef'

Het is begin 2013 als Rein veertig dozen van zijn gekke moeder erft. Terwijl hij zo opgelucht was van haar waanzin verlost te zijn! Maar Coefs nalatenschap blijkt te uniek om bij het grof vuil te zetten. Honderden dagboeken, foto's, geluidsopnamen, tekeningen en schilderijen. Over Indië, jappenkamp, kunstacademie, artspraktijk, moederschap, LSD-therapie bij professor Bastiaans, psychoses op straat en opname in het gekkenhuis. Werkelijk ieder detail van haar tweeëntachtig jaar heeft ze vastgelegd. Een levensverhaal zó krachtig,

romantisch en tragisch, en tegelijk zó hilarisch dat het verteld moet worden. Dus dompelt de auteur zich drie jaar onder in zijn moeders gekmakende bestaan, om een wezen te ontdekken waarin hij angst-aanjagend veel herkent. Rest de vraag of hij haar met *Coef* uit zijn systeem heeft geschreven... *Coef* is anders dan alle andere vrouwen. Creatief, geestig en beeldschoon, maar ook vreselijk scherp, ondermijnd en agressief. Veel te eigenzinnig voor de burgerlijke jaren vijftig! Ze heeft alles in zich om een groot kunstenares te worden, maar als haar hart gebroken wordt door een zielsverwant, kiest ze voor het gezinsleven met een degelijke arts. Normaal doen valt *Coef* zwaar. Zeker als ze ingehaald wordt door een traumatische jeugd in een jappenkamp en een straatfobie haar leven tot hel maakt. Opgenomen in de Jelgersmakliniek probeert de roemruchte

professor Bastiaans haar met LSD-therapie weer op de rails te krijgen. En dan gaat het pas echt mis. In *Coef* vertelt de auteur over zijn jeugd met deze onmogelijke moeder en haar bizarre erfenis van duizenden dagboekpagina's en dertig uur aan Bastiaans-tapes. Dankzij die documentatiezucht kan hij de lezer meenemen naar het Indië van haar dromen en de nachtmerrie van het kamp, om dan een vrije val te maken in de psychische orkaan die de rest van haar leven beheerst heeft. *Coef* leest zoals *Coef* was: krachtig, tragisch en hilarisch. Een ontdekkingsreis door een nucleaire persoonlijkheid. *Coef* bevat een kleurkatern van 16 pagina's met foto's.

'Coef'. De weg van de waanzin
Rein Hannik
Uitgeverij IJzer
ISBN 978 90 8684 140 0
€ 19,95